

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

בעניין: יסודות מושב שיתופי של פועלי אגודות ישראל
 חקלאית בע"מ
 ע"י ב"כ עוה"ד ש. ברטלר
התובע

נגד

1. אורי שממה
 2. מור ישראל
 3. י.ב.מ.מ. שיוק בע"מ
 4. מימוני בני
 ע"י ב"כ עוה"ד י. דהאן
הנתבעים

פסק דין

- 1
 2 הרקע
 3 1. הצדדים בתיק זה חלוקים בנוגע לעובדות המקרה, והם פרשו מסכות אירועים שונות. בשלב
 4 זה אפרט את העובדות המוסכמות:
 5
 6 א. התובע הינו מושב שיתופי, העוסק בין השאר, בגידולי חיטה. נתבע 1 היה לקוח של
 7 התובע בשנת 1996. נתבעת 3 (והתובעת שכנגד) הינה חברה פרטית הרשומה כדן
 8 בישראל והעוסקת בין היתר בשיווק מוצרי מזון. נתבעים 2 ו- 4 הם מנהליה של
 9 נתבעת 3 ובעלי מניות בה.
 10 ב. בתאריך 3/6/97 נפגש התובע עם נתבעים 1 ו- 2. בפגישה סוכם על מכירת 400 טון
 11 חיטה מיבולו של התובע במחיר מוסכם.
 12 ג. בהמשך היום, הועלתה טענה מצד הנתבעים כי החיטה "מלוכלכת", ולפיכך
 13 מתבקשת הנחה. התובע סירב לסטות מהמחיר שנקבע אך היה מוכן להמשיך ולקיים
 14 החוזה. לבסוף לקחו הנתבעים את החיטה ושילמו עבורה 30,000 ש"ח : 10,000 ש"ח
 15 במזומן ו- 20,000 ש"ח בשיקים שהוחלפו מאוחר יותר בכסף מזומן.
 16 ד. למחרת היום (4/6/97) הועבר לנתבעים משלוח נוסף של חיטה, כך שסה"כ, ביומים
 17 הני"ל, הועברו 146.505 טון חיטה.
 18

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

ה. הנתבעים העבירו לתובע שיק על סך 84,000 ש"ח שתאריך פירעונו - 25/7/97. התובע
 2 סירב לקבל שיק דחוי ולבקשתו שונה התאריך ל- 15/7/97. השיק היה משוך על שם
 3 נתבעת 3. השיק לא כובד ע"י הבנק.

טענות התובע

2. התובע מבקש להטיל אחריות על ארבעת הנתבעים מן הטעמים הבאים:
- א. נתבע 1 חב חבות אישית לשלם לתובע את מלוא סכום התביעה וזאת לאור מעורבותו
 10 האקטיבית ביצירת הקשר בין הצדדים.
- ב. נתבע 2, חב חבות אישית לשלם לתובע את סכום התביעה, זאת בשל מעורבותו
 12 הפעילה במגעים, השתתפותו בפגישות, רכישת החיטה, התחייבותו לשלם לתובע
 13 עבור יתר החיטה, מסירת השיק של נתבעת מס' 3 והתחייבותו להחליפו במזומן. כמו
 14 כן, נתבע 2 חב לשלם לתובע את סכום התביעה בשל היותו בעל מניות ומנהלה של
 15 נתבעת 3.
- ג. נתבעת 3 חבה בחוב שהוא סכום התביעה כרוכשת הטובין, בכך שמשכה שיק על סך
 17 84,000 ש"ח, שנמסר לתובע ולא כובד.
- ד. נתבע 4 חב לשלם לתובע את סכום התביעה בשל היותו בעל מניות ומנהלה של נתבעת
 19 3.
3. הטענות המשפטיות אותן מעלה התובע הן:
- א. התובע הוכיח כי לא שולמה תמורת הטובין המוסכמת בסך 84,000 ש"ח בגין החיטה
 24 שאותה מכר ושאותה קיבלו הנתבעים ובכך התעשרו שלא כדין על חשבוננו.
- ב. תמורת הטובין לא שולמה ובכך הפרו הנתבעים את סעיף 19 לחוק המכר.
- ג. נתבעים 2 ו-4 הציגו לתובע מצג שווה בכך שלא הודיעו לו כי נתבעת 3 חדלת פירעון
 27 וכי השיק שמשכה לא יכובד, בכך ניהלו את נתבעת 3 בכוונת תרמית (סעיף 56
 28 לפקודות הנזיקין).
- ד. נתבעים 3 ו-4 נהגו בחוסר תום לב (סעיפים 12, 39 לחוק החוזים).

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1 ה. נתבעים 2-4 חבים חובת זהירות כלפי התובע, חובה אותה הפרו. בעשותם כן נהגו
2 ברשלנות (סעיף 35 לפקודת הנזיקין).

3
4 4. בכל הנוגע לתביעה שכנגד טוען התובע כי הנתבעת 3 לא עמדה בנטל השכנוע המוטל עליה
5 ולא הוכיחה את גרסתה בנוגע לצד ג'. וכן, כי לנתבעת 3 אין כל עילה כנגד התובע.

טענות הנתבעים

6
7
8
9 5. הנתבעים דחו את טענות התובע והעלו טענות משלהם:

10
11 א. ההסכם לרכישת החיטה נעשה בין התובע לנתבעת 3, לפיכך יש לדחות הטענה ביחס
12 להתחייבות נתבע 1.

13 ב. מתוך עדויות התובע עולה כי נתבע 2 נטל חלק פעיל בפגישות ואין בעדויות כדי
14 להצביע על התחייבות כלשהי שלו, לפיכך יש לדחות טענת התובע ביחס להתחייבותו
15 האישית של נתבע 2.

16 ג. התובע טוען כי החיטה סופקה לנתבע 1 לפיכך אין מקום לחייב את נתבעים 2-4
17 בעילת עשיית עושר.

18 ד. טענת מצג שווא ותרמית נגד נתבעים 2 ו-4 אינה נתמכת בעדויות התובע שעל פיהן
19 נתבע 1 הזמין וקיבל את הטובין.

20 ה. טענת התובע בגין התרשלות נתבעים 2 ו-4 עומדת בניגוד גמור לעדויות התובע, אשר
21 לשיטתו מי שהזמין וקיבל את הטובין הוא נתבע 1.

כתב תביעה שכנגד

22
23
24
25 6. נתבעת 3 הגישה כתב תביעה שכנגד שעיקריו הם כי התובע התחייב לספק לה 400 טון חיטה
26 ולא עשה כן. בכך הפר התובע את החוזה בין הצדדים. כמו כן הציג התובע, במהלך המו"מ
27 לנתבעים שדה לדוגמא ובו חיטה באיכות טובה ועל בסיס מצג זה נכרת החוזה והנתבעים
28 שילמו סך של 30,000 ש"ח אולם, התברר לנתבעים כי החיטה שנמסרה להם אינה בטיב
29 ובאיכות כפי שהוצג להם ובכך יצר התובע מצג שווא. אף בהסתרת העובדה כי התקשר
30 התובע בהסכם עם צד שלישי למכירת החיטה יש כדי יצירת מצג שווא ותרמית, וכן מעשים

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1 אלה עולים בכדי הפרת חובת תום הלב, הטעיה, גרם הפרת חוזה וגרם הפרת חובה חקוקה.
2 כתוצאה ממעשים אלה נגרם לנתבעת 3 נזק על פי ראשי הנזק:

- 3
4 (א) הפסד רווח עקב אי מכירת כל החיטה לצד ג'.
5 (ב) נזק עקב אי תשלום של צד ג' בגין סחורה שסופקה לו.

אחריות הנתבעים

6
7
8
9 .7 התובע מבקש להטיל אחריות על כל הנתבעים כפי שמפורט לעיל. מנגד בסיכומיהם מטילים
10 הנתבעים את האחריות האחד על השני. לדוגמא, בסעיף 16 לסיכומיהם נאמר:

11 "ההסכם לכישת החיטה נעשה בין התובע לנתבעת 3..."

12
13
14 מנגד בסעיף 22 לסיכומים נאמר:

15 "החיטה סופקה לנתבע 1 והוא זה שנטלה..."

16
17
18 מכאן כי שאלה ראשונה שתדון היא מיהם החבים, כלומר על מי מוטלת האחריות. מידת
19 חבותם של כל אחד מן הנתבעים תבחן על פי מידת מעורבותם בכריתת ההסכם ובמערכת
20 היחסים בינם לבין התובע.

נתבע 1

21
22
23
24 .8 טוען התובע כי נתבע 1 היה פעיל לכל אורך העסקה: הוא שיצר את הקשר עמו על בסיס
25 קשר עסקי קודם; הוא שהציע לתובע לקנות ממנו את החיטה; הוא זה שנכח בפגישה ביום
26 ה- 3/6/97; הוא זה שהתחייב לקנות את החיטה; הוא זה שבדק את החיטה בטרם נרכשה.
27 בהמשך היה זה הוא שהציע לשלם בשיק דחוי והתחייב להחליפו במזומן וכו'.

28
29 גרסה זו של התובע לא נסתרה ע"י נתבע 1 שלא הגיש תצהיר ולא הובא לעדות. לא זאת אף
30 זאת, בסעיף 20 לכתב הסיכומים מתייחסים הנתבעים לטענה של עשיית עושר כנגד כל
31 הנתבעים, וכך נכתב:

32 "...כלומר כן ניתן להעלותה כנגד נתבע 1..."

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1
2 כלומר הנתבעים מודים למעשה באחריותו של נתבע 1.

3
4 עמדתו של התובע, בכל הנוגע למעורבותו של נתבע 1 נתמכת בדבריהם של מר צבי פורייס
5 ומר הלל רובין, האמינים עלי. (וראו לדוגמא סעיפים 5,10,20 לתצהירו של מר הלל רובין וכן
6 ס' 5,8,11 לתצהירו של מר צבי פורייס). מכל האמור לעיל עולה בבירור אחריותו של נתבע
7 .1

8
9 **נתבעת 3**

10
11 נראה כי לגבי אחריותה של נתבעת 3 אין עוררין. הן בעדותו של נתבע 2 והן בכתב
12 הסיכומים נאמר כי:

13 **"ההסכם לרכישת החיטה נעשה בין התובע לנתבעת 3 שהיא זו שהתקשרה**
14 **עימו בהסכם".**

15
16 בפעולותיה של נתבעת 3, כגון שיק שנמשך על ידה ולא כובד, יש כדי חיזוק לקביעה זו,
17 ודוק: משניתן השיק ע"י נתבעת 3 לתובע, חלה חזקת התמורה, המעבירה את נטל ההוכחה,
18 כי לא קיבלה תמורה, לכתפיה (הנתבעת 3 היתה זו שאף הגישה תביעה שכנגד, בהיותה צד
19 לחוזה).

20
21 **נתבע 2 - אחריות אישית**

22
23 10. טענותיו של התובע כלפי נתבע 2 דומות לאלו שהועלו כלפי נתבע 1 וזאת בהתבסס על כך
24 שלאורך כל התקופה הנדונה פעלו נתבעים 1,2 יחדיו. מנגד טוענים הנתבעים (סעיף 20 לכתב
25 הסיכומים) כי אכן נתבע 2 נטל חלק בפגישות מסוימות שקיים נתבע 1 עם התובע אולם
26 בפגישות אלה הוא היה פסיבי (עמדה זו נתמכת בתצהירו של נתבע 2 (סעיף 4)).

27
28 אולם, מעדותו שלו עולה כי מעורבותו הייתה רבה: הוא בדק את החיטה לפני שקנה אותה
29 (עמ' 23, שורה 4 וכן שורות 12,13); הוא סיכם על צורת אספקת הסחורה (עמ' 23 שורות
30 18,19); הוא שילם על הסחורה (עמ' 20 שורות 10-12); הוא זה שקיבל את החיטה (עמ' 20,
31 שורות 12,13) וכו'. מכאן, שגם אחריותו של נתבע 2 עולה בבירור מן העובדות.

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

נתבע 2 - כמנהל נתבעת 3

11. טוען נתבע 2 כי בשל מסך ההתאגדות לא ניתן להטיל עליו אחריות.

דומני כי טענה זו אינה נכונה. הן הפסיקה והן החקיקה הכירו בהחלת אחריות אישית וישירה על נושאי משרה. בע"א 407/89 צוק אור בע"מ נ' קאר סקיריטי בע"מ, פ"ד מה (5) 61, ביהמ"ש העדיף להפעיל ישירות על בעלי שליטה או על מנהלים אחריות אישית על הפרת חובות אמונים או על הפרת חובות זהירות. ביהמ"ש מדגיש כי אחריות כזו תוטל בעיקר על חברה בקשיים (הוא המצב בעינינו). ישנן אף הלכות המטילות חיובים אישיים בעילות של העדר מו"מ בתום לב או עוולה נזיקית (ראו למשל, ע"א 280/80 פנידר חברה להשקעות פתוח ובניין בע"מ ואח' נ' קסטרו, פ"ד לה (2), 713).

הטלת אחריות על אורגנים של החברה אופיינית לסיטואציה בה, בהעדר אותה אחריות, אותו אורגן נושא בסיכוי בלבד ואיננו נושא בסיכון:

"עובדת היותו של פלוני מנהל חברה ולפיכך, אורגן שלה אינה קונקלוסיבית לעניין קביעת אחריותו האישית בנזיקין. עצם האחריות בנזיקין והיקפה אינם פונקציה של הקביעה, אם העוולה בוצעה ע"י אותו אדם כאורגן של חברה או כאדם פרטי. היותו של פלוני בין השאר אורגן של חברה אינו מקנה לו חסינות בנזיקין, ואין הוא יכול להסתתר מאחורי אישיותה המשפטית של חברה, מקום שנקבע, כי מעשה נזיקין זה או אחר בוצע על ידיו... השאלה שיש לשאול היא, אם התמלאו היסודות, הנדרשים לקיומה של אחת העולות, המנויות בפקודת הנזיקין [נוסח חדש], ואם התשובה היא חיובית, תוטל אחיות אישית על האדם שממעשיו או ממחדליו עולים היסודות המרכיבים עוולה אזרחית פלונית..."

(ע"א 725/78 בריטיש קנדיאן בילדרס בע"מ נ' אורן, פ"ד לה (4), 253) וכן ראו לעניין זה ע"א 4612/95 מתתיהו נ' שטיל, פ"ד נ (4), 769.

עולה, כי היסודות הנדרשים הם שניים: הוכחת יסודות העוולה הנזיקית או העדר תום לב והוכחת מעורבותו האישית של המנהל. היסוד הראשון יידון בהמשך ואילו היסוד השני (מעורבותו האישית בעסקה) הוכח לעיל. מכאן, שבאופן עקרוני יחוב נתבע 2 באחריות אישית כמנהלה של נתבעת 3, וזאת אם תוכח העוולה הנזיקית או העדר תום לב.

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1

2 ולהדגיש כי לדעת ד"ר יחיאל בהט בספרו חברות - החוק החדש והדין, הוצאת כרמל
3 ספרות משפטית בע"מ, בעמ' 146, הרי שאין נפקות להבחנה בין תחום הנויקין לתחום
4 החוזים:

5

6 "...מאחר שגם הנושים החוזיים אינם אמורים לצפות ניצול לרעה של מסך
7 ההתאגדות והפרת חובות האמונים של נושאי המשרה ובעלי השליטה".

8

9

נתבע 2 כבעל מניות בנתבעת 3

10

11 12. האפשרות להטיל אחריות על בעלי מניות, לפעולות הנעשות בחברה מוכרת בשם "הרמת
12 מסך". מצב זה הוא החריג לאישיות הנפרדת של החברה. לאורך השנים דבקה הפסיקה
13 בגישה, כי רק במקרים חריגים תתבצע הרמת המסך, ובעיקר באותם מקרים שהפרדת
14 האישיות המשפטית מביאה לתוצאה בלתי צודקת ומקוממת, לדוגמא תרמית או התנהגות
15 בלתי נאותה.

16

17 קטגוריה זו מקיפה את כל המקרים שנעשה שימוש מכוון באישיותה של החברה כדי
18 לרמות. על כך אומר אברהם פלמן בספרו דיני חברות בישראל להלכה ולמעשה, מהדורה
19 רביעית בהוצאת כרמל, בעמ' 123:

20

21 "מרמה בהקשר זה אינה חייבת לקיים את יסודות עוולת התרמית של פק'
22 הנזיקין או את עבירות המרמה בחוק העונשין. תרמית במובן זה הוא כל
23 התנהגות בלתי נאותה אשר מטרתה ניצול עקרון הפרדת האישיות שלא
24 למטרות כלכליות מסחריות טהורות..."

25

26 מכאן, כי אם ימצאו בפעולות נתבע 2 מרמה או התנהגות בלתי נאותה, הרי שניתן יהיה
27 לבצע הרמת מסך ולחייבו בחובות החברה.

28

נתבע 4

29

30 13. טוען התובע, כי יש לחייב את נתבע 4 בתשלום סכום התביעה בהיותו בעל מניות ומנהלה של
31 נתבעת 3 וכן בשל היותו פעיל בענייניה.

32

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1 דומני, כי מעורבותו הפעילה של נתבע 4 לא הוכחה - כך עולה מסיכומי התובע, מן
2 הפרוטוקול ומתצהירו של נתבע זה. מכאן כי לא ניתן לחייב את נתבע 4 באופן אישי, אולם,
3 האם ניתן להטיל עליו אחריות בשל היותו בעל מניות ומנהלה של נתבעת 3?

4
5 כאמור לעיל, בכדי להטיל אחריות על מנהל (אורגן) בחברה צריכים להתקיים 2 יסודות
6 במצטבר: התגבשות העוולה הנזיקית ומעורבות אישית של המנהל. ראינו, כי מעורבותו
7 האקטיבית של נתבע 4 קטנה היא (ודוק: כתובת החברה ככתובתו שלו אין בה די) אולם
8 עולה השאלה האם אין בהעדר מעורבותו כדי "עצימת עיניים" לנעשה בחברה וכפי שציין
9 התובע בסיכומיו (סי 1,2,5):

10
11 **"הרי כמנהל החברה וכבעל מניות בה היה חייב להתפטר ולא לאפשר את**
12 **ביצוע התרמית...".**

13
14 בע"א 725/78 בריטיש קנדיאן בילדרס בע"מ נ' אורן, פ"ד לה(4) 253 קובע כב' הנשיא
15 שמגר כי:

16
17 **"הכלל הוא, כי מנהל של חברה אינו נושא באחריות אישית בתוקף היותו**
18 **מנהל למעשי נזיקין שנעשו ע"י עובדי החברה. הוא אחראי למעשים כאלה**
19 **אם שיתף עצמו או לקח בהם חלק, או הרשה או הורה על עשייתם, או**
20 **אשרם לאחר מעשה...".**

21
22 זו מגמת הפסיקה - לראות בנושאי משרה ובעלי מניות בחברה כאחראים, אם "עצמו
23 עיניים" או אישרו פעולות לאחר מעשה, וזאת אף אם לא נטלו חלק פעיל בעסקה. אולם, לא
24 מצאתי בענייני הוכחה על מודעות או "עצימת עיניים" של הנתבע. אי לכך אין אני מוצא
25 מקום להטיל עליו אחריות.

חוק המכר

26
27
28
29 14. חוק המכר, תשכ"ח - 1968 (להלן: "חוק המכר") קובע בסעיף 19:

30
31 **"הקונה חייב לשלם למוכר את המחיר ולקבל את הממכר".**

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

ס' 27 לחוק המכר קובע:

"הוראות פרק זה באות להוסיף על כל דין אחר בענין התרופות בשל הפרת חוזה".

החובה הקבועה בסעיף, היא חובה המוטלת על הקונה. חובה זו מהווה חלק מהעסקה ובגין הפרתה זכאי המוכר לתרופות הקבועות בחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א - 1970 (להלן חוק התרופות).

בעניינינו הוכח (ודומי כי אין על כך מחלוקת) כי הנתבעים קיבלו את הממכר - 146 טון חיטה. באשר לתשלום אותו חב הקונה, הרי שגם בעניין זה מוסכם על הצדדים כי ניתן שיק על סך 84,000 ש"ח שלא כווד. כלומר, נתבעים 1-3 חבים לתובע את הסך של 84,000 ש"ח. מכאן, כי כל התרופות המנויות בחוק התרופות פתוחות בפני התובע.

הסעד שהתבקש בעניינינו הוא למעשה סעד האכיפה. ע"פ לשון ס' 1 (א) לחוק התרופות יכולה האכיפה להיות בצו לסילוק חיוב כספי או בצו עשה אחר או בצו לא תעשה - כלומר, ניתן לאכוף גם חיובים כספיים, כמו תשלום מחיר. ולעניינו, צו לסילוק החוב הכספי או לחילופין צו עשה הוא שהתבקש והוא זה שניתן.

ולעדגיש: בתחום דיני השטרות - משאוהז התובע בשיק של נתבעת 3 הרי שחלה חזקת התמורה (סעיף 29 לפקודת השטרות), המעבירה את נטל ההוכחה, כי לא התקבלה תמורה, לכתפי הנתבעת. נתבעת 3 לא עמדה בנטל זה. בכתב התביעה שכנגד טענה הנתבעת כי התובע לא היה זכאי לפדות את השיק היות והפר את ההסכם ביניהם, בכך שלא סיפק את כמות הסחורה שהוסכם עליה, וכן מכר את הסחורה לגורם אחר. אולם, טענה זו לא הוכחה כלל: רק בכתב הסיכומים נמצא מיהו "הגורם האחר", אולם גם אז הנושא לא נתמך בראיות. כמו כן הגרסה לפיה הסך של 84,000 ש"ח ניתן לגבי סחורה עתידית לא הוכח; נהפוך הוא, הוכח בוודאות כי השיק על סכום זה ניתן כנגד סחורה שסופקה לנתבעת. משכך, לא הרימה נתבעת 3 את הנטל המוטל עליה, וחזקת התמורה נותרת על כנה, ותוצאתה היא חבותה של נתבעת 3 בסכום של 84,000 ש"ח.

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

תרמית

15. סי' 56 לפק' הנזיקין [נוסח חדש] קובע:

"תרמית היא הצג כוזב של עובדה בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש, כשלא אכפת למציג אם אמת היא או כזב, ובכוונה שהמוטעה ע"י ההיצג יפעל על פיו; אולם אין להגיש תובענה על היצג כאמור, אלא אם היה מכוון להטעות את התובע, אף הטעה אותו, והתובע פעל על פיו וסבל על ידי כך נזק ממון".

טוען התובע, כי הנתבעים לא הודיעו כי נתבעת 3 היא חדלת פרעון וכי השיק שמשכה לא יכובד ובכך הציג מצג שווא. עוד טוען התובע כי נתבעת 3 כלל לא פעילה והיא הייתה בקשיים כלכליים (עובדות שהוסתרו מהתובע) ולמרות זאת משכה השיק על סך 84,000 ש"ח. הצגת המצג יחד עם אופן ניהול נתבעת 3 עולים כדי תרמית. האמנם?

בכל הנוגע לרישא של הסעיף, הרי שיסודותיו מתקיימים: אכן הנתבעים הציגו מצג כוזב של עובדה - הוא מצבה הכלכלי של החברה ובכך גרמו לתובע להסתמך על המצג, לפעול על פיו ולהיקשר עמם בעסקה. אולם בכל הנוגע לסיפא של הסעיף, על אף כי הוכח כי התובע סבל נזק ממון הרי שטענותיו אינן מבוססות עד כדי הוכחה של כוונה להטעות, וכפי שנקבע בע"א 230/80 פנידר, חברה להשקעות פיתוח ובניין בע"מ נ' קסטרו, פ"ד לה (2) 713:

"בהעדר היסוד הנפשי של כוונה להטעות, אין להטיל אחריות בגין תרמית על פי סעיף 56 לפק' הנזיקין [נוסח חדש]".

הפרת חובת תום הלב

16. חוק החוזים (חלק כללי), תש"יג - 1973 (להלן חוק החוזים) החיל במשפטנו את עקרון תום הלב. מכוח הסעיפים 12 ו- 39 לחוק החוזים חייבים צדדים למו"מ וצדדים לחוזה לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב במהלך המו"מ, בקיום חיובים הנובעים מחוזה ובשימוש בזכויות הנובעות מחוזה.

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

- 1 התובע טוען, כי הנתבעים הפרו את החובה המוטלת עליהם בכך שניסו להסתיר את מצבה
 2 הכלכלי של נתבעת 3, כי היא חדלת פרעון וכי השיק שנתנה לא יכובד. בעשותם כן נגרמו
 3 לתובע נזקים. האם פעולותיהם של הנתבעים עולה כדי הפרת חובת תוה"ל?
 4
- 5 17. שאלה מקדמית היא האם פעלו הנתבעים כפי שתיאר התובע. דומני, כי אין עוררין על כך.
 6 מן התצהירים והעדויות עולה בפירוש, כי המידע אודות החברה, על אף שהיה מצוי בידיהם
 7 של הנתבעים, לא הובא לידיעת התובע, עובדה שלא הוכחה ע"י הנתבעים.
 8
- 9 18. מכאן לשאלה העיקרית - האם פעולתם זו עולה כדי הפרת החובה? גבריאלה שלו בספרה
 10 דיני חוזים, מהדורה שניה בעמ' 49 קובעת כי:
 11
 12 "שביל הזהב ביישומו של עקרון תום הלב ימצא באיזון שבין מקורו האתי
 13 של העקרון ובין צורכי המסחר. הליכה בשביל זה מכתובה התנהגות ראויה
 14 בניהול עסקים... מכוחו של עקרון תום הלב נדרשת התחשבות בזולת
 15 ובאינטרסים שלו, אך לא נדרשת הזנחת האינטרסים של הצד הפועל..."
 16
- 17 אומנם, מושג תום הלב אינו ניתן להגדרה ממצה מראש ותוכנו נקבע בדיעבד ע"פ המקרים
 18 שבהם הופעל הלכה למעשה, אולם בדרך קזואליסטית, בה הלך ביהמ"ש, הותוו אבני דרך.
 19 אחת מאותן אבני דרך מתייחסת ל"אי גילוי". זהו תחום תחולה מובהק ושכיח של חובת
 20 תום הלב. (ראו לעניין זה בהקשר של תום לב במשא ומתן - ע"א 794/86 החברה המרכזית
 21 לשיכון ולבניין נ' פינה, פ"ד מד(1) 226, 232; ובהקשר של תום לב בתקופת החוזה - ע"א
 22 EXIMIN S.A 3912/90 תאגיד בלגי נ' טקסטיל והנעלה אורטל סטייל פרארי, פ"ד מז(4)
 23 64, 76). מפסקי הדין עולה, כי הפרת החובה לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב לובשת צורה
 24 של אי גילוי של עובדות, כאשר ע"פ הנסיבות היה מקום לצפות לכך שהאדם יגלה אותן לצד
 25 השני.
 26
- 27 נראה לי, כי בעניינינו, מעשה הנתבעים עולה כדי הפרת חובת תום הלב - היה עליהם לגלות
 28 לתובע פרט מהותי כגון מצבה הכלכלי של נתבעת 3 (כאמור, גם אם לא התכוונו ממש
 29 לרמות).
 30

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

19. צד לחוזה אשר מפר את החובה המעוגנת בסעיף 39 רואים אותו כאילו לא קיים חיובו כלל, כלומר פעולה בחסר תום לב מהווה הפרת חוזה. הפרה כזו מזכה את הנפגע בתרופות השונות הניתנות בגין ההפרה - והנה שבים אנו לסעד לו זכאי התובע - הוא סעד האכיפה.

טענות נוספות

20. התובע העלה טענות נוספות כגון רשלנות או עשיית עושר ולא במשפט אולם טענות אלה ונסיבותיהן לא פורטו לעומקן ולכן נמנע אני מלדון בהן.

תביעה שכנגד

21. בכתב התביעה שכנגד העלתה נתבעת 3 גרסה שונה בכל הנוגע לעסקה. טענתה העיקרית היא כי התובע הפר את ההסכם ולא סיפק לתובעת את כמות החיטה המוסכמת ובכך גרם לה להפר הסכם שלה עם צד שלישי, כאשר לטענתה, סיבת ההפרה היא מכירת החיטה ע"י התובע לגורם אחר. בשל הפרה זו אף לא היה התובע זכאי לפרעון השיק על סך 84,000 ש"ח.

22. טענותיה של נתבעת 3 בנוגע להפרה לא הוכחו, ולראיה - רק בסיכומיה התגבשה קביעתה לגבי מיהו "הגורם האחר" כאשר לאורך הדיונים הוחלף שמו כמה פעמים. גם תביעתה לפיצוי הנזק שנגרם מהפרת החוזה שלה עם צד שלישי לא הוכח אף לא בראשית ראיה. משקבעתי כך הרי שנופלת טענתה כי התובע לא היה זכאי לפירעון השיק ודוק: הוכח לעיל בצורה חד משמעית כי נתבעת 3 חבה בחוב זה.

סיכום

23. מן האמור לעיל עולה, כי נתבעים 1-3 אחראים במעשיהם כלפי התובע. דרך התנהגותם עלתה כדי הפרת חוזה, הפרת חובת תוה"ל והפרת החובה הקבועה בחוק המכר. הסעד שביקש התובע הוא הסעד שינתן - סעד האכיפה.

מדינת - ישראל

תא 000704/98

בית משפט שלום קריית-גת

בפני כבוד השופט אבי זמיר

1
2 24. הנתבעים 1-3, ביחד ולחוד, ישלמו לתובע: את הסך של 84,000 ש"ח, בצירוף הפרשי הצמדה
3 וריבית כחוק מיום 15.7.97 עד ליום התשלום בפועל; הוצאות משפט - כל הוצאה בצירוף
4 הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום הוצאתה עד ליום התשלום בפועל; שכ"ט עו"ד בסך
5 15,000 ש"ח, בצירוף מע"מ ובצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום עד ליום התשלום
6 בפועל.

7
8 התביעה נגד הנתבע 4 נדחית, ללא צו להוצאות.

9
10 התביעה שכנגד נדחית.

11
12
13 ניתן היום ז' בניסן תש"ס, 12 באפריל 2000 בהעדר הצדדים.
14 המזכירות תמציא העתק לב"כ הצדדים.
15 מותר לפרסום מיום 09/04/2000

16
17 _____
18 אבי זמיר - שופט

אילנה / d00070498a.2

